

O'ZBEK HIKOYALARI XITOIY TILIDA

Toshkent - 2014

乌兹别克斯坦共和国高中教育部

塔什干国立东方语言学院

乌兹别克小说选读

塔什干 - 2014

ITD-1-144 “O‘zbek adabiyoti namunalarini sharq tillariga tarjima qilishning nazariy va amaliy masalalari” ilmiy-tadqiqot loyihasi doirasida tayyorlangan ushbu tarjima to‘plamidan o‘zbek hikoyalaridan namunalar o‘rin olgan. Tarjimalarni tayyorlashda XXR fuqarosi, mohir tarjimon Maryam Gapur xonim, Toshkent davlat sharqshunoslik institutining xitoy filologiyasi kafedrasida iqtidorli talabalari, ilmiy-tadqiqot ishlari va badiiy tarjima bilan shug‘ullanib kelayotgan mustaqil tadqiqotchilar ishtirok etdilar. To‘plamdan xitoy tili, xitoy adabiyoti, tarjima nazariyasi va amaliyoti darslarida xrestomatiya sifatida foydalanish mumkin.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchi:

f.f.n. Saodat Nasirova

Mas’ul muharrir:

f.f.n., dotsent Jasur Ziyamuhamedov

Taqrizchilar:

f.f.n., dots. Abdimurod Tilovov

dots. Xayrulla Hamidov

To‘plam Toshkent davlat sharqshunoslik instituti Kengashining 2014-yil 3-iyuldagi 11-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etigan.

© Toshkent davlat sharqshunoslik instituti, 2014

ABDULLA QODIRIY

(JULQUNBOY)

(1894–1938)

O'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri Abdulla Qodiriy (Julqunboy) 1894-yil 10-aprelda Toshkent shahrida tug'ildi.

«Har holda bemavridroq bo'lsa kerak, kambag'al, bog'bonlik bilan kun kechiruvchi bir oilada...tutilg'on-man», – deydi u o'z tarjimai holidi. «Yoshim to'qqiz-o'nlariga borg'ondan so'ng meni maktabga yubordilar. Maktabda ikki-uch yil chamasi eski usulda o'qib, keyingi vaqtlarda oilamizning nihoyatda qashshoq kun kechirgani vajhidan o'n ikki yoshimda meni bir boyga xizmatchilikka berdilar. Xo'jayinim o'zi savdogar kishi bo'lub, o'rischa yozuv-chizuv bilaturg'on odamga muhtoj edi. Shu ta'ma bo'lsa kerak, meni o'ris maktabiga yubordi... 1912-yilda manraktur bila savdo qiluvchi bir kishiga yiliga 30 so'm barobariga prikazchiq bo'lub kirdim... Shu mivnalardan bozor vosiytasi bilan tatarlardan chiqadig'on gazetalarni o'qib, dunyoda gazeta degan gap borligiga imon keltirdim. 1913-yilda o'zbekcha «Sadoi Turkiston», «Samarqand», «Oyna» gazetolari chiqa boshlg'och, menda shularga gap yozib yurish fikri uyg'ondi... 1913-yilda chiqqan «Padarkush» ta'sirida «Baxtsiz kuyov» degan teatr kitobini yozib yuborganimni o'zim ham payqamay qoldim (1915-yilda). Yana shu yilda teatrlarda chiqib turg'on hikoya va ro'monlarga taqlidan «Juvonboz» otliq hikoyachani yozib, noshir topilmog'onidan, o'zim nashr qilib yubordim. Nikolay taxtdan yiqilg'ondan keyin oddiy xalq militsiyasiga ko'ngilli bo'lib yozildim...

1918-yil boshlarida eski shahar oziq komiteti boylar qo'lidan olinib, komitetning raisligiga o'rtoq Sultonxo'ja Qosimxo'jaev tayin qiling'on edi va men mazkur komitetning o'zbekcha sarkotiblig'iga kirdim. 1919-yilning avallarida oziq komitetining ismidan chiqarilmoqchi bo'lg'on «Oziq ishlari» gazetasiga muharrir bo'lib tayinlandim... Shu kungacha Shuro idoralarida qilg'on xizmatlarimni birma-bir sanab o'tirishim uzoqqa cho'ziladurg'on bo'lg'onlikdin mundan keyin muassasa ismlarinigina atash bilan kifoyalanaman: «Ro'sto» devoriy gazetasiga muxbir bo'lib, «Ishtirokiyun» va «Qizil bayroq» gazetalarida sotrudnik... «Mushtum» jurnalining muannisi va tahririya a'zosi bo'lib, to 1924-yilgacha mehnatkashlar manfaatiga xolis ishlab keldim. Shu o'tgan yetti yil orasida Sho'rolar hukumati va firqadan bir

oziq tanbeh olmadim. Hulosa – boshqalarning xizmati daftar bilan sobit bo'lsa, menim xizmatlarim matbuot bilan ravshandir... Ishchidehqonlar yozg'on asarlarimni suyunib o'qiydilar va meni yozuvchilar qatoriga kirgazdilar va meni hamon o'qirlar va unutmalar...»

Bo'lg'usi adibning ilk ijodi 1913–1914-yillarda boshlangan bo'lib, dastlab u shoir sifatida qalam tebratdi. Uning «Ahvolimiz», «Millatim-ga», «To'y» (1914–1915) kabi she'rlari «Oyna» jaridasida bosilib chiq-qan edi. O'z millatini ma'rifatga chaqiradi, ma'rifatparvar shoir va adib sifatida maydonga chiqadi. Uning «Baxtsiz kuyov» (1915) nomli fojeasi, «Juvonboz» (1915), «Uloqda» (1916) kabi hikoyalarida ham o'z xalqini savodli, bilimli, madaniyatli va ozod ko'rish istagi sezilib turadi.

1924-yili Abdulla Qodiriy Moskvaga borib, Jurnalistlar institutida tahsil oldi. Moskvadan qaytib, «Mushtum» jurnalida shtatsiz muxbir bo'lib ishlay boshladi. Uning «Toshpo'lat tajang nima deydi?» va «Kalvak mahzumning xotira daftaridan» turkumidagi satirik hikoyala-ri ana shu jurnalda ilk bor bosila bordi.

Abdulla Qodiriy 1917–1918-yillardan boshlab «O'tgan kunlar» roma-ni uchun material yig'ishga kirishdi. 1922-yilda birinchi o'zbek roma-nining dastlabki boblari «Inqilob» jurnalida chop etila boshlandi. 1925–1926-yillarda «O'tgan kunlar» uch bo'lim holidagi kitob bo'lib nashr etildi.

1928-yil yozuvchining ikkinchi tarixiy romani «Mehrobdan cha-yon» nashrdan chiqdi.

1934-yilga kelib Abdulla Qodiriy qishloq xo'jaligi mavzuiga ba-g'ishlangan «Obid ketmon» qissasini yaratdi. Undan tashqari u Gogol-ning «Uylanish», Chexovning «Olchazor» va boshqa G'arb yozuvchi-larining satirik hikoyalarini o'zbek tiliga tarjima qildi.

Abdulla Qodiriy 1934-yilda bo'lib o'tgan Moskvadagi Butunitti-fiq Yozuvchilarining birinchi qurultoyida qatnashdi.

U «Amir Umarxonning kanizi», «Namoz o'g'ri», «Dahshat» kabi romanlar yaratish orzusida bo'lgani ham ma'lum. Ammo bevaqt o'lim orzulari ro'yobga chiqishiga imkon bermadi.

Abdulla Qodiriy 1937-yilning 31-dekabrida qamoqqa olindi. «Menga qo'yilgan ayblarni boshdan-oyoq rad etaman. Haqiqat yo'lida hech qanday jazodan, qiynoqdan qo'rqmayman. Agar otmoqchi bo'lsalar, ko'kragimni kerib turaman...» Abdulla Qodiriy 1938-yil 4-oktyabrda Toshkentda otildi. Uning asarlari XX s'ezddan so'ng, 1956-yildan boshlab yangidan nashr etila boshlandi. 1990-yilda Respublika prezidenti Farmoni bilan A. Qodiriy